zondag 3 januari 2021, Stadskerk Nijmegen (OCP), Epifanie.
Johan Velema, Nederlands Gereformeerd, missionair werker in Senegal via CAMA Zending

[Evangelielezing: Mattheus 2:1-12 NBV]

1 Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, tijdens de regering van Herodes, kwamen er magiërs uit het Oosten in Jeruzalem aan.

2 Ze vroegen: 'Waar is de pasgeboren koning van de Joden? Wij hebben namelijk zijn ster zien opgaan en zijn gekomen om hem eer te bewijzen.'

3 Koning Herodes schrok hevig toen hij dit hoorde, en heel Jeruzalem met hem.

4 Hij riep alle hogepriesters en schriftgeleerden van het volk samen om aan hen te vragen waar de Messias geboren zou worden.

5 'In Betlehem in Judea, 'zeiden ze tegen hem, 'want zo staat het geschreven bij de profeet:

6 "En jij, Betlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit jou komt een leider voort die mijn volk Israël zal hoeden."'

7 Daarop riep Herodes in het geheim de magiërs bij zich; hij wilde precies van hen weten wanneer de ster zichtbaar geworden was,

8 en stuurde hen vervolgens naar Betlehem met de woorden: 'Stel een nauwkeurig onderzoek in naar het kind. Stuur mij bericht zodra u het gevonden hebt, zodat ook ik erheen kan gaan om het eer te bewijzen.'

9 Nadat ze geluisterd hadden naar wat de koning hun opdroeg, gingen ze op weg, en nu ging de ster die ze hadden zien opgaan voor hen uit, totdat hij stil bleef staan boven de plaats waar het kind was.

10 Toen ze dat zagen, werden ze vervuld van diepe vreugde.

11 Ze gingen het huis binnen en vonden het kind met Maria, zijn moeder. Ze wierpen zich neer om het eer te bewijzen. Daarna openden ze hun kistjes met kostbaarheden en boden het kind geschenken aan: goud en wierook en mirre.

12 Nadat ze in een droom waren gewaarschuwd om niet naar Herodes terug te gaan, reisden ze via een andere route terug naar hun land.

[overweging:]

De wijzen uit het Oosten. Er zijn boeken vol geschreven over wie zij waren, waar ze vandaan kwamen, en welke ster ze zagen. Maar dit verhaal gaat in de eerste plaats over Jeruzalem. Dat is het standpunt van waaruit het verhaal wordt verteld. Magiërs kwamen aan in Jeruzalem. En na de gebruikelijke begroetingen, na het vinden van een slaapplaats, water en voedsel voor hun rijdieren en voor het gevolg dat ze bij zich hadden, verklaarden ze het doel van hun komst. Waar is de koning die geboren is? Die geboren is nu ongeveer een jaar geleden? Als er een prinsje geboren wordt, dan weet immers iedereen het? Maar in plaats van opgetogen gezichten en vrolijke berichten leidt hun vraag tot verlegenheid en schrik. Het

is alsof er een schokgolf door de stad gaat. Hun vraag lijkt op een mortier die wordt afgevuurd naar het paleis en voor de troon van de koning tot ontploffing komt. Want toen de koning, Herodes heette hij, die vraag hoorde, had hij geen rustig moment meer. En als de koning geen rustig moment meer heeft, dan hebben de mensen om hem heen dat ook niet meer. En als de mensen in het paleis geen rust meer hebben, heeft de stad dat ook niet meer.

De wijzen moeten dat aangevoeld hebben. Ze waren wijs genoeg om te bemerken dat er iets niet in de haak was. Dagen gingen voorbij en geen prinsje. Toen ze hun vraag herhaalden kregen ze heel verschillende antwoorden. Iedereen had weer een ander idee van wat een koning der Joden zou moeten zijn of doen. Maar niemand kon met zekerheid zeggen óf die er was en waar. En als ze dan uiteindelijk op het paleis worden uitgenodigd is dat niet met trompetgeschal, maar in het geniep. Langs een achterdeurtje. In een achterkamertje. En in plaats van antwoorden krijgen ze van de koning alleen maar meer vragen. Wanneer was dat nu precies? Dus U denkt dat die koning op die en die datum is geboren? Ongeveer zegt u? Ah! Belangwekkend! Wat bent u toch knap! Wel, ik kan u alleen maar een hint geven. Onze wijzen, uw collega's zeg maar, die hebben in de heilige boeken aanwijzingen gevonden dat Bethlehem de plaats zou kunnen zijn. Maar zeker weten zij het ook niet. Vervelend, want ik zou het ook graag willen weten.

Deze wijzen waren goed thuis in spirituele zaken. Ze hadden een antenne voor de sfeer en de emoties om hen heen. En ze voelden wel aan dat dit niet klopte. Ze waren erdoor in verlegenheid. Wat nu? Ze twijfelden niet aan wat ze in de sterren hadden gezien. Maar tussen wat ze in de hemel zagen en wat er op de aarde gebeurde was er, zoals wel vaker, een flinke discrepantie…

Gelukkig komt God zelf hen te hulp en doet hun missie slagen! God geeft, via de natuur, in een taal die deze vreemdelingen kunnen begrijpen, de aanwijzing die maakt dat ze terecht komen. "De ster bleef staan boven de plaats waar het kind was". En in dat huis valt alles op zijn plaats. De stralende moeder, het verhaal dat ze vertelt, de sfeer van blijdschap en vervulling en verwachting die hier heerst. Hier hebben ze, eindelijk, hun bestemming bereikt.

De wijzen kwamen naar Jeruzalem. De volken trokken op naar Jeruzalem zoals de profeet Jesaja had voorspeld(Jes 2:1-5, 60:6, vgl ook Ps 72) maar haar bewoners – en ook dat vinden we bij Jesaja - waren doof en blind. "Is er iemand zo blind als mijn dienaar, zo doof als de bode die ik zend?" (Jes 42:18-21). Ze hadden geen oog voor wat er gebeurde daar in Bethlehem. Ze hadden geen oor voor de woorden van de profeten. Ze hadden die woorden wel. Ze konden wel de betreffende tekst opdiepen, ze kenden die uit hun hoofd, maar het citeren van die tekst bracht hen er niet toe zelf naar Bethlehem te gaan.

Hier aan het begin van het evangelie van Mattheus is de koning der Joden nog verborgen. Slechts enkelen weten ervan – en van hen wonen slechts enkelen in Jeruzalem. De establishment weet niets over deze koning der Joden maar voelt zich niettemin bedreigd. Zo stevig zaten ze niet in het zadel. Straks, aan het eind van het evangelie is die koning voor allen zichtbaar. Hij hangt aan een kruis en boven zijn hoofd staat het opschrift: Jezus van

Nazareth, Koning van de Joden (Mt 27). Dat is de uitkomst van de totale afwijzing die ze dan over Jezus hebben uitgesproken. En die afwijzing begint hier, in dit verhaal over de wijzen uit het oosten.

De wijzen uit het Oosten zijn voor ons een teken dat Jezus niet alleen geboren werd voor het Joodse volk, maar dat God vanaf het begin de wereld op het oog had toen hij zijn Zoon naar de aarde zond. Het is ook een bewijs dat God kan spreken tot wie hij wil in de taal die zij verstaan. Hij sprak tot deze magiërs via hun sterrenwichelarij. Ook al weten we uit het Oude Testament dat die sterrenwichelarij niet naar zijn wil was en is (Dt 4:19, 18:9-13, Jes 47 :13, Jer 10:2). Maar als de God die het heelal geschapen heeft deze mensen wil bereiken is het hem niet teveel moeite om hun taal te spreken. Ook al is het een spraak zonder klank en worden geen woorden gehoord (Ps 19).

De mensen van Jeruzalem konden de magiërs niet de weg wijzen naar Jezus. Ze hadden wel de woorden bewaard, de heilige boeken. Maar ze konden ze niet uitleggen. Er lag een sluier over hun hart, telkens als de wet van Mozes aan hen werd voorgelezen (2 Cor 3:15). Daarom konden ze geen goede wegwijzers zijn.

En de vraag dringt zich op: Kunnen wij wel goede wegwijzers zijn? Hier in Nijmegen in de Stevenskerk? In onze buurt? In onze familie?

Ik wil een ogenblik met u nadenken over wat een wegwijzer een goede wegwijzer maakt.

Allereerst: Om leesbaar te zijn moet een wegwijzer schoon zijn. Een bord dat overgroeid is met algen, of bedekt met modder, kan je niet lezen. En dat is dus les 1: Om goede wegwijzers te zijn moeten we zonde en ongerechtigheid uit ons leven weg doen. Christenen die mensen wegjagen omdat hun gedrag niet klopt met hun woorden – dat is een ellende waar we ons maar al te goed van bewust zijn.

Ten tweede: leesbaarheid. Een bord dat vervaagd en versleten is kan je niet lezen. De letters moeten zich helder onderscheiden van de achtergrond waarop ze staan. Wit op wit werkt niet. Nee, Rood op wit. Dat is dus les 2: Om goede wegwijzers te zijn moeten we bereid zijn ons te onderscheiden van onze omgeving, anders te zijn. In elk geval genoeg om herkend te worden als getuigen van Christus. In elk geval genoeg om leesbaar te zijn.

En tenslotte moet een wegwijzer de goede kant op wijzen. Daarover wil ik u een kort verhaaltje vertellen.

Als kind las ik veel. Ik kon uren in de luie stoel van mijn vader (die was toch aan het werk) opgerold zitten lezen. En na de Kameleon en Pietje Bel en Dik Trom las ik de avonturen van Boep en Joep. Boep en Joep waren tweelingbroertjes uit Dubbeldam. Ze begrepen elkaar zonder woorden. En ze haalden meer kattekwaad uit dan al die andere kinderhelden bij elkaar.

Op een dag zou er een grote militaire oefening gehouden worden en de mensen in het dorp vonden dat maar niks. Al die herrie in het dorp en al die mensen die daar niks te zoeken hadden. En Boep en Joep pikten dat op. Ze kropen ’s nachts uit hun bed en draaiden de

richtingborden om. Daardoor reed de hele militaire colonne verkeerd en om het dorp heen. De soldaten waren vergeten op hun stafkaarten te kijken. Ze waren gemakzuchtig geweest. En toen ze al een flink eind waren doorgereden kwamen ze er pas achter. Hoe moesten ze nu omdraaien? Verwarring alom. De hele oefening in de soep gedraaid. Uiteindelijk kwam het natuurlijk uit. Toen Boep en Joep op het matje geroepen werden door een hoge officier met een gezicht als een donderwolk, zeiden ze: Het is 1 april. Dan mag je iedereen in de maling nemen. Zelfs het Nederlandse leger! Daarbij kon niemand zijn gezicht nog in de plooi houden en Boep en Joep werden vlug met een waarschuwing de kamer uitgestuurd.

- Wij mogen wegwijzers zijn die de juiste richting op wijzen. Wij mogen wijzen naar Jezus. Want meer waar dan hij wordt het niet, en niet meer liefdevol, niet meer rechtvaardig.
- Wij mogen wijzen naar Jezus, die de vervulling is van alles wat in de wet en de profeten werd voorzegd. Die het werk kwam volbrengen dat God van den beginne had voorzien, maar dat wij niet begrepen.
- Wij mogen wijzen naar Jezus, die leed om ons te bevrijden. Die onze ziekten op zich nam en door wiens striemen ons genezing gegeven wordt.
- Wij mogen wijzen naar Jezus. Duidelijk maken dat Jezus leeft. Dat Jezus bevrijdt. Dat Jezus een nieuw begin mogelijk maakt, altijd weer. Dat Jezus vrede geeft.
- Wij mogen wijzen naar Jezus; niet alleen als een filosofisch idee, als een gezegende man die navolging verdient. Ook als een reddende kracht, die ons tot leven wekt en die licht doet schijnen in onze duisternis.

Mag het zo zijn in dit nieuwe jaar.

Amen

Johan Velema – jpvelema@yahoo.com – theologica.nl
Deze viering is in haar geheel terug te zien op:
https://kerkdienstgemist.nl/stations/2236/events/recording/160966440002236